

KONSULTACJE ETYCZNE W PRAKTYCE KLINICZNEJ

KONSULTACJE ETYCZNE W PRAKTYCE KLINICZNEJ

redakcja naukowa Joanna Różyńska

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2023

Recenzje:
prof. dr hab. Romuald Krajewski
prof. dr hab. Alicja Przyłuska-Fischer

Redakcja i korekta: Marek Gurba
Projekt okładki: Katarzyna Juras

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar 2023

ISBN 978-83-65390-52-3

Publikacja dofinansowana przez Wydział Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego ze środków projektu pt. „Rozwój bioetyki partycypacyjnej” finansowanego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki w latach 2016–2019, grant nr 2bH 15 0185 83

Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o.
ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa
e-mail: info@scholar.com.pl; www.scholar.com.pl

Skład i łamanie: Dariusz Piskulak
Wydrukowano w Polsce

Spis treści

Wprowadzenie	9
Rozdział 1. Ekspersi ds. etyki w społeczeństwie demokratycznym	13
<i>Paweł Łuków</i>	
1.1. Sceptycyzm wobec etycznej kompetencji eksperckiej	15
1.2. Rodzaje kompetencji eksperckich i rodzaje ekspertów	17
1.3. Ekspersi etyczni w dyskursie społeczeństwa demokratycznego	21
1.4. Zakończenie	26
Rozdział 2. Historia i zadania szpitalnych komisji etycznych	29
<i>Marek Czarkowski</i>	
2.1. Historia pierwszej szpitalnej komisji etycznej	30
2.2. Na straży etyki katolickiej, czyli o katolickich szpitalnych komisjach etycznych ...	35
2.3. Trudne decyzje dotyczące zaprzestania terapii	37
2.4. Ograniczenia w tworzeniu szpitalnych komisji etycznych	41
2.5. Raport Prezydenckiej Komisji dotyczący decyzji o odstąpieniu od leczenia ratującego życie	41
2.6. Przełom, czyli o roli systemów pomocy socjalnej i zdrowotnej w tworzeniu szpitalnych komisji etycznych w USA	42
2.7. Rozwój szpitalnych komisji etycznych w USA w ostatnich 20 latach	45
2.8. Historia szpitalnych komisji etycznych w Polsce	46
2.9. Zadania szpitalnych komisji etycznych	48
Rozdział 3. Autorytet i rola klinicznych konsultantów etycznych	55
<i>Paweł Łuków</i>	
3.1. Autorytet	56
3.2. Cel klinicznej konsultacji etycznej	58
3.3. Autorytet klinicznego konsultanta etycznego	63
3.4. Zakończenie	66
Rozdział 4. Kompetencje klinicznych konsultantów etycznych	69
<i>Marek Czarkowski</i>	
4.1. Konsultacja etyczna w opiece zdrowotnej	71
4.2. Kompetencje klinicznych konsultantów etycznych	73
4.3. Kompetencje innych osób odpowiedzialnych za prawidłowe funkcjonowanie szpitalnych komisji etycznych	86
4.4. Programy edukacyjne dla klinicznych konsultantów etycznych	86
4.5. Ocena kompetencji klinicznych konsultantów etycznych	87

Rozdział 5. Modele organizacji klinicznych konsultacji etycznych 91

Joanna Różyńska

- 5.1. Model szpitalnej komisji etycznej 92
- 5.2. Model indywidualnego konsultanta etycznego 98
- 5.3. Model małego zespołu etycznego 100
- 5.4. Wybór modelu organizacji klinicznych konsultacji etycznych 101
- 5.5. Zakończenie 106

Rozdział 6. Metody przeprowadzania klinicznych konsultacji etycznych 109

Joanna Różyńska

- 6.1. Facylitacja etyczna 110
- 6.2. Metoda „czterech tematów” 113
- 6.3. Metoda Orra i Sheltona 118
- 6.4. Metoda CASES 126
- 6.5. Zakończenie 143

Rozdział 7. Deliberacja moralna jako alternatywa dla klinicznych konsultacji etycznych 149

Joanna Różyńska

- 7.1. Strategia doradcza a strategia deliberacyjna 149
- 7.2. Założenia i cele MCD 153
- 7.3. Przebieg sesji MCD 155
- 7.4. Zakończenie 161

Rozdział 8. Trudne decyzje kliniczne w praktyce polskich lekarzy 165

Joanna Różyńska, Jakub Zawila-Niedźwiecki, Marek Czarkowski, Bartosz Maćkiewicz

- 8.1. Cel i metody badania 165
- 8.2. Materiał badawczy 168
- 8.3. Wyniki i dyskusja 169
- 8.4. Podsumowanie 183

Rozdział 9. Komisje i konsultacje etyczne w polskim systemie ochrony zdrowia 187

Joanna Różyńska, Joanna Andrusiewicz, Jakub Zawila-Niedźwiecki

- 9.1. Ramy prawne i historyczne 188
- 9.2. Organizacja i funkcjonowanie szpitalnych komisji etycznych w Polsce 192
- 9.3. Polscy lekarze wobec trudnych decyzji klinicznych i konsultacji etycznych 199
- 9.4. Polscy lekarze i studenci medycyny wobec etyki i edukacji etycznej 206
- 9.5. Podsumowanie – bariery i wyzwania 210

Rozdział 10. Prawo wobec decyzji terapeutycznych dotyczących pacjenta niekompetentnego 215

Maria Boratyńska

- 10.1. Reprezentacja interesów pacjenta niekompetentnego, zwłaszcza dorosłego i nieubezpieczonego 216
- 10.2. Mit „zgody rodziny” 220
- 10.3. Kompetencje sądu opiekuńczego 222
- 10.4. Pełnomocnictwo medyczne 225

10.5. Oświadczenia <i>pro futuro</i>	227
10.6. Zakończenie	236

Rozdział 11. Prawo wobec decyzji dotyczących zaniechania albo wycofania leczenia podtrzymującego życie

241

Maria Boratyńska

11.1. Obowiązek leczenia i jego granice	243
11.2. Niepodjęcie a zaprzestanie leczenia podtrzymującego życie	249
11.3. Środki zwyczajne i nadzwyczajne, proporcjonalne i nieproporcjonalne	250
11.4. Uporczywa terapia i daremność terapeutyczna	253
11.5. Celowość leczenia i kryterium jakości życia	258
11.6. Eutanazja czynna i bierna	261
11.7. Zaniechanie albo wycofanie sztucznego odżywiania i nawadniania	263
11.8. Zakończenie	267

Noty o autorkach i autorach

275